Terecht of niet

Verbijsterd

■ **Ton Lamers**
mr. dr. A.H. Lamers is als docent onderwijsrecht verbonden aan de Open Universiteit.
E-mail: lamers@musiconomie.nl

Inleiding

In deze bijdrage wordt de uitspraak ECLI:NL:RVS:2026:5477 van 16 september 2026 besproken. Ondergetekende was niet zozeer verbijsterd door de uitspraak zelf, maar vooral door de aanleiding daartoe. Na vijftien jaar voorzitterschap van een examencommissie van een hogeschool meende ondergetekende zo'n beetje alles wel te hebben gezien als het gaat om de twijfelachtige kwaliteit van toetsing en de wijze waarop examinatoren en onderwijsmanagement deze twijfelachtige kwaliteit en voorkomende misstanden goed (proberen te) praten.

De kwaliteit van toetsing is het fundament waar de waarde van het diploma op stoelt. Het lijkt een dooddoener, maar niets is minder waar. Tegenwoordig moeten examinatoren een BKE-kwalificatie (Basisgekwalificeerd Examinator) hebben behaald. Men zou dan verwachten dat examinatoren wel enigszins inzien waar de ondergrenzen van de kwaliteit van toetsing liggen, maar in het hierna te bespreken geval is gebleken dat dit niet altijd het geval is.

De casus

Een masterstudent moet zijn masterscriptie uiterlijk op 6 juni 2025 om 12.00 uur inleveren. Deze student (de appellant) is blijkbaar in tijdnood gekomen en meent voor genoemde deadline een 'voorlopige' scriptie te kunnen inleveren, met de opmerking dat hij de definitieve versie voor het einde van het aanstaande pinksterweekeinde zal inleveren. Uit de uitspraak blijkt dat vervolgens de 'eerste lezer' de student per e-mail heeft laten weten dat deze 'geneigd is de student de scriptie tijdens het pinksterweekeinde te laten afmaken om vervolgens deze laatste definitieve versie te beoordelen'. De student levert vervolgens zijn definitieve versie in op 9 juni 2025, tweede pinksterdag.

In het beoordelingsformulier van 30 juni 2025 is vervolgens te lezen dat de student voor zijn werk een 8,0 heeft gekregen en dat dit cijfer eigenlijk een 9,0 had kunnen zijn, maar dat de examinatoren een punt hebben afgetrokken omdat de scriptie enkele dagen te laat is ingeleverd. Dit wordt nader gemotiveerd met de opmerking dat het schrijfproces blijk

heeft gegeven van een ‘beperkte planmatige sturing’.
De student is tegen de beoordeling in beroep gegaan bij het College van Beroep voor de Examens (CBE). Dit college stelt vast dat het scriptietraject is ingericht met vaste tussentijdse deadlines. In de scriptiehandleiding is bovendien opgenomen dat het criterium 'zelfstandigheid' wordt beoordeeld, maar dat dit criterium geen afzonderlijk gewicht krijgt ten opzichte van de andere criteria, om te voorkomen dat de schijn ontstaat dat het eindcijfer aan de hand van de verschillende criteria kan worden berekend. Vervolgens, zo stelt het CBE, weegt bij de beoordeling van de zelfstandigheid mee of de student volgens de gestelde planning werkt. Het CBE concludeert dan dat de examinatoren in dit geval hebben mogen meewegen dat appellant extra tijd heeft gehad voor het schrijven van zijn scriptie en dat hij daardoor niet in een voordeliger positie mag komen dan andere studenten die hetzelfde traject volgen.

In (hoger) beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling) wordt als volgt overwogen: het CBE (tegens wiens besluit hoger beroep is ingesteld) heeft ter zitting te kennen gegeven dat appellant 79 uur na het verstrijken van de inlevertermijn zijn werk heeft ingeleverd en dat het daarom gerechtvaardigd is om een punt af te trekken. Uit deze verklaring is af te leiden dat het aantal uren of dagen waarmee de inlevertermijn wordt overschreden blijkbaar van belang is bij het bepalen van de omvang van de puntenaftrek en dat deze lager zou zijn geweest als de termijnoverschrijding geringer was geweest.

Dit is echter niet aan de student medegedeeld door de eerste lezer, die het de student heeft toegestaan om tijdens het pinksterweekeinde nog aan de scriptie te werken. De student heeft ter zitting gemotiveerd te kennen gegeven dat hij de scriptie op een eerder moment tijdens het pinksterweekeinde zou hebben ingeleverd als hij had geweten dat de omvang van de termijnoverschrijding van invloed zou zijn op de mate van puntenaftrek. De Afdeling acht het bovendien niet onaannemelijk dat de termijnoverschrijding geringer zou zijn geweest als de student erop zou zijn gewezen dat de gevolgen van de termijnoverschrijding groter zouden worden naarmate meer uren of dagen zouden verstrijken.

De Afdeling verklaart het beroep vervolgens gegrond en draagt de examinatoren op om binnen zes weken een nieuwe beslissing te nemen met inachtneming van hetgeen in de uitspraak is overwogen. Plat gezegd zal dat erop neerkomen dat de student een 9 moet krijgen (tenzij de examinatoren een andere grond vinden om alsnog een 8 te geven, maar dat doet in deze zaak nu even niet ter zake).

Terecht of niet?

Ten eerste is het van belang om een punt te maken van de juiste terminologie. Een persoon die door de examencommissie is aangewezen om de uitslag van een tentamen vast te stellen, ook wanneer het gaat om de beoordeling van een scriptie, heet 'examinator' en niet 'eerste lezer' of iets dergelijks. Dergelijke terminologie is archaïsch binnen het hoger onderwijs.

Dan komen we toe aan hetgeen ondergetekende heeft verbijsterd. Zoals hiervoor is gebleken, gold voor het inleveren van de scriptie een deadline. Een deadline is een fatale termijn. Dat betekent dat inleveren na de deadline niet mogelijk is. Dat een examinator heeft toegestaan deze deadline te overschrijden, is een grove fout. Alleen de examencommissie kan inbreken op toetsnormen; een examinator kan dat niet (art. 7.12c WHW). Als tentamenwerk te laat wordt ingeleverd, is er feitelijk maar één mogelijkheid voor de examinator, namelijk het werk niet-ontvankelijk verklaren, waardoor het niet kan worden nagekeken. In dit specifieke geval is echter wel tijdig een 'voorlopige versie' ingeleverd. Die

zou wel kunnen worden nagekeken, met alle gevolgen van dien. De examencommissie van deze onderwijsinstelling zou daarom eens een hartig woordje moeten spreken met de examinator in kwestie (art. 7.12c WHW).

De Afdeling heeft het uiteindelijk op een handige wijze opgelost en de gang van zaken, waarbij een examinator zichzelf niet aan de termijnen houdt en vervolgens ingrijpt in de toetsnormen, van tafel geveegd. Het voelt onterecht dat een student die zich niet aan de termijn heeft gehouden daarmee wegkomt, maar de rechter moet nu eenmaal marginaal toetsen en kan niet ingrijpen in het toetsproces zelf.

Laat dit echter wel een serieus signaal zijn aan de toetsorganisatie en de examencommissie van de betreffende onderwijsinstelling. Op dit soort diploma's zit de maatschappij niet te wachten. ■

Gesignaleerd

Nieuwe kwalificatie-eisen en instellingsexamen burgerschap mbo
8 oktober 2026, NRTO

Het ministerie van OCW heeft voorstellen ter consultatie voor een verplicht instellingsexamen burgerschap op mbo-niveaus 2, 3 en 4. Instellingen behouden ruimte voor een passende examenvorm. De beoogde invoeringsdatum is 1 augustus 2027.

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft de internetconsultatie geopend over de nieuwe kwalificatie-eisen en het verplichte instellingsexamen burgerschap in het mbo. Het is mogelijk om tot en met 13 november 2026 te reageren op de voorgestelde wijzigingen.

Het ontwerpbesluit bevat belangrijke veranderingen voor het burgerschapsonderwijs en de examinering in het mbo. De belangrijkste voorstellen zijn:

- Nieuwe landelijke kwalificatie-eisen voor burgerschap, met ruimte voor instellingen om het onderwijs passend vorm te geven.
- Een verplicht instellingsexamen voor mbo-niveaus 2, 3 en 4, waarbij instellingen zelf een passende examenvorm kunnen kiezen. Studenten moeten minimaal een voldoende behalen.
- Een ontwikkelingsgerichte afsluiting voor entreeopleidingen, waarbij de ontwikkeling van de student centraal staat.
- Beoogde invoering per 1 augustus 2027, waarbij de nieuwe regels gelden voor nieuwe cohorten.

Lees verder: https://www.nrto.nl/nieuws/internetconsultatie-nieuwe-kwalificatie-eisen-en-instellingsexamen-burgerschap-mbo